

Zarandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMATII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB.

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET.
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD.

ABONAMENTE: 80 lei anual, 6 luni 40 lei,
Instituțiuni și bănci 150 lei.
Muncitorii minieri 50 lei.

APARE ÎN FIECARE JOI

O impietate

Joi 15 Iunie c., au venit în mijlocul nostru delegații organizației „Frăția de cruce” din Cluj.

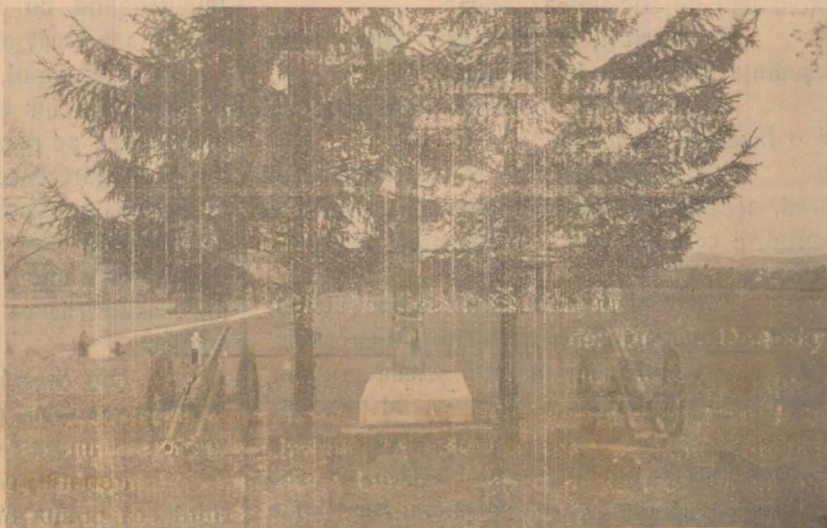
I-am primit cu toată dragostea, căci știam că sunt purtătorii de cuvânt ai aceluia, ce a făcut să incolțească în sufletele noastre noui nădejdi de mai bine pentru necăjitul Moț; i-am primit cu toată dragostea, bucurându-ne că vom auzi frânturi din vorbele Căpitanului, care s'a jertfit pentru ideea bine-lui, a frumosului, a utilului, a unirei ce duce la forță, a viitorului țării și neamului; i-am primit cu toată dragostea, alergând cu toții la chemarea Căpitanului... căci inimile noastre au sângerat la durerile lui, căci durerile lui au fost durerile noastre.

...Dar munca senină și desinteresată a lui, a fost neînțeleasă de cei ce-l inconjoară și cari au descins în mijlocul nostru — (excepția d. Tr. Mager) și aceasta am desprins-o din cuvântările lor — deoarece ei repetau pur și simplu, ca niște copii cuminți, ceace le-a șoptit sufletului lor neformat politicianismul demagog.

Incepând cu preoții și învățătorii — conducătorii firești ai poporului — și isprăvind cu tot ce are mai distins și mai generos regiunea noastră, au fost bărfiti, declarați nevrednici a purta numele de **Român**, oameni corupți, incapabili de a săvârși ceva bun.

Ce sacrilegiu ați comis — sacri-

legiu de neiertat — când ați încercat să faceți o apropiere între Tischler și directorul general al Soc. „Mica” d. I. Gigurtu. Ctitorul de biserici, fondatorul și ajutorul multor locașuri de cultură din Zarand, protectorul celor necăjiți, a

Mormântul lui AVRAM IANCU, din Tebea.

fost lovit de inconștiența aceluia, cari știu să calce în picioare, de dragul de a face rău, un suflet de om împănă de idealism și abnegațiune, un suflet generos care și-a inclinat toată viața muncii și binelui obștesc.

Faptele d. Ing. Gigurtu, sunt cu atât mai de laudă, cu cât s'a ferit de orice reclamă.

Intr'adevăr, dacă cineva are mai mult dreptul la atențiunea și recunoștința noastră, a zărândenilor, acela e directorul general d. Gigurtu. Iată dece intelectualii și fruntașii țărani din Brad au părăsit ostentativ, sala adunării din 15 Iunie.

Zărândeianul plătește cum poate: recunoștință pentru recunoștință.

se și încăpătoare, dar am fost primit și în altele cari sunt adevărate cuiburi de infecție. De ceace am văzut m'am uimit și m'am întrebat: cum de pot viețui acei oameni în niște locuințe cu totul nehygienice, din toate punctele de vedere?

Era în luna Mai. Deși natura pe acele plaiuri uneori întârzie, arborii se îmbrăcase într-o haină de mătase, iar câmpul era plin cu flori de toate culorile, pe care zburau zburdalnic fluturii gingași, în căutarea nectarului. Pomii fructiferi erau împodobiți cu mii și mii de floricele albe, pe cari păsărelele voioase că au scăpat de gerul iernii, au început a delecta pe stăpânitorul falnic al pământului cu concertele lor. Razele soarelui împrăștiu căldura și veselie pe pământ, care a reînviat după un somn adânc de câteva luni. Era o plăcere să

Din săptămână în săptămână

EXTERNE

In Italia și Spania s'au deslănțuit, zilele trecute, puternice furtuni.

După primele evaluări, numărul celor morți din pricina furtunelor ar fi de câteva zeci de oameni.

Noul ministru al Franței la București este marchizul Lefevre d'Ormesson.

Premierul Ungariei, d. Gömbös, a făcut o vizită, în săptămâna aceasta, cancelarului Adolf Hitler. Ambii prim-miniștri, în afară de chestiile politice și economice ce privesc țările lor, au mai discutat și chestii în legătură cu actuala tensiune dintre Austria și Germania.

In Odesa s'au petrecut deunăzi dezordini sângeroase.

In port se aflau trei vase străine, ce urmau a fi încărcate cu alimente. Dar populația înfometată a orașului prinzând de veste, s'a opus de a se exporta alimente în străinătate, unde se vând pe prețuri derizorii, pentru întreținerea agenților sovietici de acolo.

Armata adusă să mențină ordine, a tras câteva salve în mulțime, omorând și rănind mulți lucrători.

Necunoscuți au tăiat cablurile telegrafice cari leagă Viena de Italia. Toate comunicațiile telefonice cu Italia sunt deci întrerupte.

INTERNE

România a plătit o parte din anuitatea datorată Americii.

La București, în prezența M. S. Regelui, s'a deschis Duminecă, la facultatea de medicină, al IV-lea congres național de chirurgie obstetrică, ginecologie și urologie.

Duminecă 18 Iunie, reprezentanții guvernului, familia și admiratorii lui Take Ionescu — au asistat la oficierea unui parastas pentru împlinirea a 11 ani dela moartea sa în orașul natal Sinaia, unde se găsește înhumat.

Ne mor copiii! Ne slăbește neamul! Să pornim spre izbăvirea lui!

Eram într-o comună fruntașă din Valea Jiului ardelenesc! Fiind corespondent la Muzeul Limbei române, la Archiva de Folklor a Academiei Române, a Muzeului Etnografic al Ardealului, apoi la mai multe reviste de folklor — dintre cari unele, ca „Doina” „Țara Fagilor” „Tudor Pamfile” după o scurtă agonie au trecut la cele vecinice — pentru a face cercetările ce mi s'au cerut, în nenumerate rânduri am cutreerat comunele din aceea pitorească și bogată vale, din țara diamantului negru.

Este adevărat, am avut fericirea să fiu primit în locușe țărănești curate, lumino-

stai în liber, să ascuți murmurul apelor de munte, cari în furia lor neputincioasă se zbăteau de stânci, spumegau, urlau, iar stâncile steteau ca niște sfînxi și parcă râdeau de neputința lor. Dar datoria îmi șoptea că trebuie să plec, să salvez dela peire acele mărgăritare ale genului țaranului român, cunoscute sub numele colectiv de folklor, să adun datele pe cari mi-le cereau instituțiile de cultură națională superioară. Deci m'am dus la un țaran, pe pe care aveam să-l ispitesc.... Când am intrat în casă, țaranul m'a primit cu recunoștință și bunăvoință și prietenie. Acolo întuneric, deși era după masă. Înăuntru un miros greu, de cât p'aci să leșin. Imediat am deschis o fereastră mică și m'am întors spre ea, sorbind cu lăcomie aerul curat de afară. În interior un vițel mic, 2—3 mei, cloște cu pui... cari toate răspândeau mirosul înădușitor.

Nu încurajați lenea și beția

Orășelul nostru este invadat de un mare număr de cerșitori. Cerșitoria a devenit o adevărată meserie pentru acei cari nu voiesc să-și câștige cele necesare traiului, cu brațele. Observați bine cerșitorii cari, mai ales în zilele de sărbătoare și de târg, îi întâlniți aproape la tot pasul, și vă veți convinge că mulți dintre ei sunt oameni și femei tari, cari ar putea munci.

Știu că e moral și creștinesc s'ajută pe cei neputincioși și săraci, dar nu 'nțeleg să arunci banul, câștigat cu multă greutate, lenșilor și bețivilor. Căci majoritatea cerșitorilor sunt bețivi. Sunt bețivi chiar și atunci când îți cerșesc; dovadă e faptul că dacă nu le dai, întotdeauna când îți cer — fiindcă de multeori se 'ntâmplă să n'ai nici tu — ei devin obraznici, adresându-ți insulte și blestemându-te.

Și pentru ca excocheria să fie mai reușită, unii, își iau copii cu ei, și-i trimit pe la case, iar ei, părinții, care ar trebui să le

fie un izvor de sfaturi și învățături spre o muncă cinstită, îi așteaptă la poartă.

Gândiți-vă ce focare de lene și beție vor deveni acești copii, când vor fi mari.

De aceea, pentru a stârpi lenea, și 'n acelaș timp pentru a putea cunoaște pe adevărații nenorociți, cari trebuiesc ajutați și pe cari bucuroși îi ajutam, rugăm autoritățile competente să facă o triare a acestor cerșitori, interzicând celor apți de muncă, cerșitoria.

În acest mod s'ar săvârși de două ori câte-o faptă bună: s'ar îndrepta cei tari dar lenși, silindu-i să muncească, și s'ar ajuta cei cari, într'adevăr merită ajutorul societății.

Atunci binefacerile celor milostivi și-ar atinge scopul creștinesc și social. Altfel, ajutând pe cei cari ar putea și ar trebui să muncească, săvârșim o faptă antisocială, încurajând lenea și beția, două din marile neajunsuri, cari bântuie regiunea noastră.

R. G.

Din „Țara Zarandului”

(Continuare).

Curechiu. Adevărata proclamațiune a revoluției lui Horia, s'a făcut la Curechiu, comună situată la vreo 15 Km. la răsărit de Brad.

Iată cum s'a întâmplat: „După adunarea dela Mesteacăni țăranii au luat-o spre satul Curechiu. Primarii din Baia de Criș și Brad, Nalatz și Gal, cu 4 soldați au pornit la Curechiu ca să prindă căpeteniile țăranilor români.

Spre a spiona locul unde se află incuartașii Crișan, ei trimit pe gornicul Petru Căra din Crișior, care mergând la casa primarului și aflând numai pe fiul acestuia în casă, îl întrebă că: „unde e crăișorul vostru ca să-l mănânc”.

Și-apoi l-a ars pe trup, cu vatraiul roșit în foc, ca să-i spună unde-i Crișan incuartașit.

După aceasta Petru Căra se depărță, dar pe la miezul nopții se întoarce cu cei doi primari, chiar la casa unde dormea Crișan, pe care însă o femeie îl încunoștință, că au sosit primarii și soldații ca să-l prindă.

Crișan apucă la fugă, ceea ce văzând primarii porunciră soldaților să-l împuște. În urma împușcăturilor date după Crișan, toți oamenii lor se treziră și se dete alarma prin tragerea clopotelor într'o dungă și oamenii înconjurară pe cei doi primari și patru soldați.

Primarii porunciră soldaților să împuște n mulțime, dar aceia nu putură împlini porunca căci, armele nu luară foc.

Atunci poporul îndârjit sări asupra primarilor unguri și-i omorî aici pe loc; iar soldații fură desarmați și după ce li-se dete o bătaie bună, fură puși în libertate. Petru Căra a fost prins și omorât pe loc, ca vânzător de frați. („Țopii”).

Astfel lupta începu pe față.

Comuna Curechiu e însemnată și pentru cireșele sale de soiu ales.

Spre Sud de Curechiu, comune mai

însemnate sunt: Hărtăgani, care are zăcămintă de opal, Băița, așezată pe șoseaua județeană ce vine dela Deva, are mine de aur cari sunt exploatate de societatea „Mica”.

Pe vremuri, Băița, a fost câțva timp, reședința fostului județ Zarandul.

Băița are 800 locuitori. Are o școală și o biserică frumoasă.

Crișior, la vreo 5 Km. departe de Brad, așezată pe șoseaua națională ce duce la Abrud, e comună veche românească. Are 3000 locuitori.

Tot de comuna Crișior se ține și Gura-Barzei, colonia minieră a societății „Mica”. Crișiorul e o comună curată. Are școală primară, și o biserică tot așa de veche ca și cea din Ribita (zidită în 1419). Păcat că, pictura și inscripțiunile din interiorul bisericii, nu s'au păstrat așa de bine ca la biserică din Ribita, de aceia dă mult de lucru învățaților noștri, care se ocupă de ea.

Cu oile spre casă

Mihăleni, comună de munte, așezată pe aceeași șosea națională ce duce dela Brad la Abrud, e însemnată prin luptele date aici, de armata lui Horia cu trupa de soldați condusă de vicecolonelul Kray.

Iată în câteva cuvinte, desfășurarea luptelor dela Mihăleni, dintre Români și Unguri. Guvernul dela Budapesta, văzând că

primejdia e mare, trimite pe episcopul Nichitici cu o trupă de soldați să împace pe răsculați.

Dar Moții știind dela Horia că revoluția se face cu asentimentul împăratului, vestea ce le veni că sosește la ei armata împărătească o luară în nume de bine, crezând că este ajutorul promis.

Se opriră la Mihăleni, pentru a aștepta pe Episcop și miliția împărătească, care nu se compunea din mai mult — precum se spune — decât din două companii de pedestre și vreo 50 călăreți, cu două tunuri.

Moște din Zarand

După ce sosește episcopul și miliția, tot poporul luându-și de pe cap pălăriile, salută strigând cu însuflețire: „Trăiască împăratul!” așa încât răsunau văile.

Episcopul, care vorbea rău românește, își încordă acum toate puterile graiului, spre a convinge pe popor să se întoarcă la casele lor și să părăsească pe răsculați, spunându-le că aceasta este porunca împăratului, că la toți cei răsculați o să se deie iertare de toate cele făcute până acum și ușurare pe calea legii de toate asupririle ce le sufăr dela domnii pământesti.

Din contră, le arată că miliția împărătească de aceia e trimisă, ca pe cei neascultători să-i împrăstie cu pulbere și plumb.

Poporul, care ținea una la ce-i spusese Horia, că miliția împărătească va veni în ajutorul Românilor și nu în contra lor, cu atât mai vârtos nu crezu episcopului cu cât comandantul miliției, care românește nici nu știa și cuvântarea lui către popor a încredințat-o spre talmăcire episcopului, Românii au început să-și facă râs de unele vorbe rele românești ale lui, căci era doar sârb, nedepins bine cu limba românească, începu a-l împiedeca în vorbire și a-l îngâna.

Văzând Episcopul că poporul nu numai că nu-l ascultă, ci încă-l și batjocorește, dă ordin soldaților să-i strămtoreze și să-i ia în prinoare.

Comandantul, porunci asalt asupra lor și călăreții să alerge să le taie calea, adică drumul țării către Abrud.

Într'un punct lupta fu de tot crâncenă între Români și Unguri. După o încăerare sângeroasă, Românii se retraseră într'o casă ce era în dosul lor și de pe ferestri și din pod împușcau asupra soldaților. („Țopii”).

Murdăria era mare! Paturile făcute din niște scânduri erau desfăcute, hainele de pe el murdare, aruncate ca și cum în acea casă au umblat Vandalii sau Hunii...

Copiii zdrențoși, murdari, plini pe față cu tot felul de bube, se jucau cu nevinovații și blânzii mielusei, cu vițelii, ba mai prindeau de gât câte un pui și-l gâtuiau cu siguranță (firește din iubire față de acele ființe plăpânde, cu fulgii galbeni și moi ca mătasa) dacă mamă-sa nu scotea o injură grosolană și nu urla să pună, jos, puiul.

Frați țăranii Omul și mai ales copiii stau în casă cea mai mare parte a anului, deci trebuie să punem preț mare pe zidirea ei. O casă sănătoasă ne asigură comoditate și ne păzește de nenumărate boale. Cei mai mulți

copii mor din cauza boalelor câștigate într'o casă cu aer infect.

Cel mai înverșunat dușman al sănătății copiilor este umezeala. Țăranul care vrea să aibă casă sănătoasă, o va zidi din piatră și cărămidă, pe un loc uscat. Unde este umezeală, diferiți microbi, ca ai tuberculozei, etc, se pot spori cu miliardele, pricinuind moartea, mai ales a copiilor, căci aceștia sunt puțin rezistenți față de ei.

Fereștile caselor trebuiesc făcute cel puțin de un metru jumătate lungime și de 80 cm. lățime. Ele trebuiesc așezate în așa fel ca umina să poată pătrunde în camere în tot cursul zilei. Știm că cel mai neîmpăcat dușman al microbilor este soarele, căci razele lui îi omorâ fără milă, de aceea e foarte adevărat

proverbul românesc: unde intră soarele în casă, nu intră doctorul.

Fiecare casă trebuie să aibă cel puțin două camere și bucătărie. Camera în care dormim trebuie să fie mai mare, căci peste noapte oxigenul dădător de viață se folosește și aerul devine nesănătos. Nu e bine să dormim în acea cameră în care și fierbem, căci aburii (vaporii) ce se ridică în aer atacă plămânii.

Locuința trebuie padimentată. Casele cu pământ pe jos sunt foarte nesănătoase, mai ales pentru copiii mici, căci aceștia se târăsc pe jos. Fereștile casei trebuiesc ținute deschise toată ziua, iar iarna măcar 10 minute la 2 ore.

Hossu Longin Pompeiu
Orșova

Rubrica muncitorului

Să se ia aminte!

Noi, muncitorii minieri ai Soc. „Mica” cu durere și indignare am aflat că la adunarea ținută de „Frăția de cruce” în Brad, în ziua de Joi 15 crt., în loc de a se urmări nobilul scop de a se protesta în contra arestării eroului Moților Căp. Emil Șiancu, la un moment dat unii vorbitori, uitând frumoasa țintă ce urmărește acest Congres al Moților, au început să debiteze calomniile și insultele cele mai grave la adresa noastră și-a conducătorilor noștri. Din această cauză toți intelectualii și sătenii fruntași din localitate și din comunele vecine, ce veniseră cu drag la adunare, să audă cuvinte curate, spuse din inimă și încălzite la focul sfânt al dragostei de neam, la auzul nedreptelor și murdarelor cuvinte ce se rosteau dela tribună, indignați peste măsură, au părăsit ostentativ sala adunării.

Regretăm că însuflețirii studenți dela Cluj, veniți în mijlocul nostru, pe care i-am primit cu drag oricând au venit să ne aducă cuvântul cel bun, s'au lăsat induși în eroare de câțiva indivizi din localitate, niște inconștienți, agitatori cu idei și sentimente „bolșevice”, unii dintre ei dați afară din serviciu dela Soc. „Mica” pentru diferite incorectitudini.

Noi, muncitorii minieri nu permitem ca acești „netrebniți” să ne ia apărarea noastră, căci aceasta ne înjosește; e adevărat că noi avem multe necazuri și revendicări de făcut, apărarea însă ne-o facem prin organiza-

țiile noastre muncitorești și știm să ne alegem conducătorii noștri.

Avem deplină încredere că marele și nobilul român d-l director general ing. Ioan Gigurtu, își va pleca cât mai des urechea la durerile noastre și va face ca să înceteze cât mai curând multe din necazurile și lipsurile noastre. Primim ori ce sfat și îndrumare dela oamenii de bine și înțelepți, cari sunt în măsură și vor să ne ridice starea noastră materială și morală, oameni cari sunt cu adevărată credință în Dumnezeu, Țară și Rege!

Avertisăm însă pe toți „bolșevicii” și „agitatorii”, cari speră că ne vom face uneltele lor în contra ordinei de Stat și în contra credinței noastre strămoșești și cari vor să se ridice pe spinarea noastră, că dacă vor mai încerca în viitor să mai vorbească și să acționeze în numele nostru, îi vom pune pe fiecare la locul care îl merită și își vor primi corecțiunea cuvenită! Și promitem că nu va fi ușoară! Să se ia aminte!

Incheiem strigând din adâncul sufletului să trăiască luptătorul neînrânat pentru dreptatea noastră, marele erou Căp. Emil Șiancu, fiu de pe plaiurile noastre, precum și toți adevărații români! Trăiască națiunea română!

Sindicatul Independent — național
muncitorilor din industria minieră:
„Crișul Alb”

Dispoziție înțeleaptă

Guvernul român, constituit în Consiliul de Miniștri, a hotărât următoarele:

Autorizează Consiliile județene și comunale, ca prin hotărâri luate cu majoritate legală să transforme în zile de prestație în natură, adică în zile de lucru cu brațele sau cu animalele, rămășițele de plată datorate, de contribuabili, pe anii trecuți, din: Cotele a-

Cu oile la pășune

diționale cuvenite județelor și comunelor rurale, pe baza art. 72 din legea contribuțiilor directe și cele cuvenite pe baza drumurilor, apoi pentru restanțele din taxele de pășune comună și în fine pentru restanțele din orice impozite sau taxe comunale

Prestațiile în natură se vor face la șosele, poduri, islazuri, sau pentru orice alte lucrări de interes obștesc.

Locuitorii cari nu voiesc să presteze în natură, adică să facă zilele de muncă cuvenite, în contul restanțelor amintite mai sus, sunt liberi să plătească aceste restanțe în bani.

Această măsură luată de guvernul nostru este cât se poate de înțeleaptă, mai ales în timpurile de azi, când banul e așa de greu de câștigat, pe când brațele de muncă întrec trebuințele noastre. Astfel că puțini vor fi dintre aceia cari să nu presteze în natură. Și bine fac.

Totul e însă ca să nu se facă abuzuri, cum s'a mai întâmplat: Primarii neîndreptăteau pe adversarii lor politici, trimițându-i la muncile cele mai grele, iar prietenilor le dădeau ceea ce era mai ușor de executat, ba uneori îi scuteau chiar de prestații.

Printr'un control serios din partea celor competenți însă, abuzul poate fi ușor înlăturat, dispoziția luată ajungându-și astfel scopul urmărit.

-r.g.

Sfaturi practice.

Copierea desenelor de broderie

Punem stofa pe care voim să brodăm pe modelul ce îl reproducem; o fixăm cu ace și o udăm cu benzină. Stofa devine transparentă; prin ea se vede desenul, pe care îl copiem ușor cu un creion albastru. În urmă benzina pierde prin evaporare, iar stofa rămâne curată ca și mai înainte.

(Albina)

Ghicitori

Am o pară nu prea mare,
Ea grăește dar grain n'are
Ce nu știi ea te învață,
De-i ghici îți dau o rață.

(Incoinososao)

Strigă cel cu'n picior
Pe cel cu două
Să vină că-l mănâncă cel cu patru.
(ezdeq is jnuwo 'ezzeva)

LAPTELE

Izvorul bogăției și sănătății

de: Dr. N. Odaisky

Dar să vedem ce se întâmplă cu cerealele vândute de țăranul nostru. Aceste cereale, în cea mai mare parte, sunt exportate în diferite țări, unde cultura pământului nu rentează. În aceste țări însă este iarbă multă și țăranii de acolo se ocupă foarte mult cu creșterea vitelor. Vara vitele se hrănesc la pășune, iar când vine iarna, vitele trebuiesc hrănite la grajd. Țăranii cumpără nutreț de acolo unde se produce mai ieftin pentru hrana vitelor lor. Prin urmare noi cultivăm cereale, muncim să le producem, le vindem mai ieftin decât ne costă pe noi munca lor, spre a le pune la dispoziția țăranilor din streinătate, cari au nevoie de ele pentru hrana vitelor lor. Oare n'am putea să facem noi acest lucru singuri? Hărind vitele noastre mai bine, vom avea dela ele mai multe folose și prin urmare cerealele noastre trecute prin vitele noastre ne vor aduce câștiguri mai bune decât astăzi când le vindem streinilor. Dar nu numai atât, noi avem și alt avantaj dând cerealele la vitele noastre, căci ele lasă în gospodărie gunoiul, care îngrășă pământul.

Se știe că, pentru ca să poată crește, orice ființă are nevoie de hrană, și aceasta nu numai la om și animale, ci și la plante. Plantele trag din pământ sucurile necesare pentru creșterea lor. Pământul nostru este foarte bogat în aceste sucuri, însă această bogăție nu este fără sfârșit, ceea ce ați putut observa și Dvs. în viață. Semănând spre exemplu câțiva ani de-a rândul pe același teren numai grâu, ați constatat că recolta lui devine din ce în ce mai slabă, și aceasta tocmai din cauză că pământul a sărăcit în sucuri hrănitoare. Aceste sucuri noi putem să le reînnoim, îngrășând pământul, dar cu ce să îngrășăm noi pământul, dacă nu avem vite de ajuns? Aici este tocmai punctul în jurul căruia vroiam să vă atrag atenția, recomandând valorificarea cerealelor prin vite, al căror bălgar bogat în sucurile acestea va trece de pe platforma de gunoiu în pământul pe care cultivați cerealele.

Ținând mai multe vaci de lapte de exemplu, veți obține dela ele, dacă vor fi bine hrănite, cantități mai mari de lapte. Se naște acum întrebarea ce se poate face cu surplusul de lapte din gospodărie?

Iată și răspunsul la această întrebare. Să luăm un exemplu: un țăran are două vaci. Aceste vaci îi dau după înfărcarea vitelului 10 Kg. lapte. Pentru familie îi trebuie 4 Kg. lapte pe zi, îi mai rămân 6 Kg. de lapte. Ce face țăranul cu aceste 6 Kg. lapte? El îl pune în oale pentru ca să se prindă. După ce laptele s'a prins, îi scoate smântâna, din care face unt, iar laptele rămas fie că-l consumă ca lapte acru, sau face din el brânză, care iarăși la rândul-i este întrebuințată pentru nevoile casei, sau este vândută. Untul de obicei este dus la oraș. Dacă presupunem că într'o comună sunt 50 de proprietari de vaci cu lapte, atunci 50 de persoane vor pleca fie Duminecă, fie în ziua târgului la oraș, pentru a putea desface (vinde) untul și brânza făcută în casă. Cumpărătorii din oraș având ocazia de-a alege marfa, cumpără numai untul sau brânza care este mai bună și mai ieftină. Prin urmare o mare parte din cei cari au adus marfa lor spre vânzare, se vor întoarce acasă, fără să fi făcut nici o târguială.

Cu ocazia preparării untului și a brânzei, 50 de oameni au pierdut un timp prețios, iar pentru vânzarea lor au trebuit să bată iarăși atâtea oameni drumul până la oraș, și cu toate acestea s'a putut face treabă puțină. Pierderea acestui timp care într'o gospodărie valorează foarte mult, pentru că aici este mult de lucru, se poate evita, dacă toți țăranii dintr'o comună sau chiar din mai multe comune apropiate, se asociază în cooperative de lăptărie.

(Va urma)

Abonații din Brad și din comunele din jur, pot plăti abonamentul — la administrația gazetei (în casele părintelui Bogdan — vis-avis de Soc. „Mica”) sau la tipografia „Zarand” Brad.

Recenzie

Ion Clopoșel

Un program de culturalizare a satelor.

Este vorba de conferința d. I. Clopoșel pe care a ținut-o la secțiile literare ale „Astrei”, reunite în 5 Aprilie c., iar azi — cu câteva adaose — publicată într-o broșură de 60 pagini, în editura „Societatea de mâine”.

Din capul locului trebuie să mărturisim că, ceea ce a specificat D-sa în cadrele restrânse, broșuri, e de un interes obștesc și indiscutabil.

Preconizările edate și cari le considerăm și experimentate în parte — și în mod restrâns — sunt egale, cu vitalitatea poporului român; după cum reese și din cele 6 grupe de probleme, rezumate în capitolul: „Consecințele sociale ale căminului școlar”.

Bazat pe dovezi reale și cifre extrase din statistici, precum și pe doctrinele sociologice, autorul reușește, să redea o carte captivantă și importantă, de care ar trebui să se țină seamă la noua reformă școlară.

Deasemenea D-sa motivează pedagogic lucrarea. Toate cele 6 grupe de probleme (după cum le dă numirea), le extrage din primele capitole ale broșurei, în care pe rând se ocupă de necesitatea ce încumbă conducătorilor, de-a cunoaște mediul rustic (dela țară), de-a se poartă orice organizator acolo jos și de-a începe a clădi de jos în sus, căci dacă temelie (baza) este puternică, clădirea va fi durabilă.

Autorul se întreabă în primul capitol: „De unde să începem”. Aci arată că, spre a se putea efectua culturalizarea satelor și prin acest fenomen ridicarea nivelului cultural al țării întregi, nu se poate preconiza alt mijloc, de cât înfăptuirea „Căminului școlar”. Pentru că, odată pătura omenească crescută din timp fraged pe baze sociologice, culturale și educaționale, e imposibil, atunci când va fi matură, să nu beneficieze de roadele învățăturilor și mediului în care a crescut și s'a dezvoltat.

Căminul școlar păstrează intactă forța intelectuală, care o slăbesc drumurile, ce le fac copii, cari locuiesc departe de școală. Unde mai pui traiul (alimentația), igiena sau starea sanitară în care trăiesc copiii la sate etc. Vezi cap. „E uman țăranul față de copii?”.

Așa că singura instituție „Școala” mai influențează asupra mediului rustic, în senzul culturalizării masselor populare, deci, ea trebuie reorganizată.

Căci, după cum specifică D-sa în cap. „Atmosfera cărții”, Casa școalelor și Educația Poporului, înființate în scopul culturalizării satelor, au realizat înfim de puțin din programul lor și cu drept cuvânt s'au dovedit ca instituții existente, însă cu formă parazită; ne scoborându-se acolo jos în besna satelor mizere, unde primează nevoile elementare, cari se cer să fie satisfăcute.

Ci unde și unde, au aruncat câte-un strop de „apă culturală”, câte-o bibliotecă, în care cărțile rămân necitite, din cauze pe cari nu le specifică aci.

Căminul școlar, a cărui denumire complexă ar fi așa: „Căminul școlar și casa de ocrotire a localității respective”, după cum dovedește în scris d. I. Clopoșel, ar fi ceva real, acolo în mijlocul satului, sub ochii oamenilor, nu la sute de kilometri; iar administrația lui ar fi controlată și văzută de contribuabili. Desigur la început — la înființare — se vor întâmpina greutăți! Dar mai poate cineva să conteste înflorirea lor, când contribuitorii vor vedea folosul real al lor? Desigur se are în vedere și faptul, că organizatorii să fie pricepuți.

Utilitarismul ideii Căminului școlar în decursul anilor a fredonat pe multe buze. Nu știm, când se va rupe cu trecutul teoretic și când se va începe practicarea lui.

După cum spune d. I. C. cele 3 ministere (al Instrucției, Sănătății și Agriculturii) ar trebui să porceadă (acționeze) la realizare. Dar, pentru că între ele e grea fuziunea în scopul realizării unei tehnice (procedări) practice de culturalizare, sarcina cade tot pe șa spinării încovoiate, a bătrânei instituții culturale „Astra”, societate de pomenire veșnică.

Insă ori câte greutăți s'ar întâmpina cu înfăptuirea culturalizării masselor, trebuie înălturate și depuse toate eforturile și împlinită, căci este cea mai mare necesitate a țării noastre.

Noi considerăm mai mult decât un indemn lucrarea d. I. Clopoșel, o presupunem un indemn de lucru practic, de aceea nu trebuie să lipsească de pe masa învățătorilor și din bibliotecă nimănui...

I. B.

D. S. Bota

Virtuțile mici nu strălucesc prea tare, dar îmbălsămează; ele sunt viorelele sufletului.
(Albina).

Dare de seamă

Duminecă 28 Mai a. c. cercul cultural „Peșteana” și a ținut ședința sa lunară în comuna Clopotiva. Cu tot timpul neprielnic au participat la această ședință mai toți învățătorii cercului, cari de dimineață au asistat la slujba religioasă oficiată de părintele Gherghel. Dela biserică învățătorii cercului cultural, de sub președinția venerabilului și harnicului învățător Gheorghe Bota din Zăicani, s'au îndreptat spre școală, unde a avut loc ședința intimă. D-ra inv. Margareta Vasilescu a ținut o lecție practică. Aceasta după o critică obiectivă a fost clasificată de bine predată. S'a luat apoi masa în comun, în casele d-lui Batternay, pregătită cum nu se poate mai bine sub conducerea d-nei și d-rei Nandra Batternay și cu concursul d-rei inv. M. Vasilescu și al d-lui inv. dir. I. Radu.

După masă a urmat ședință publică, deschisă de d. președinte Gheorghe Bota, când s'a desfășurat în fața a peste 300 de persoane un program frumos și bine pregătit, sub conducerea corpului didactic respectiv care a dovedit cu prisosință atunci că înțelege să fie întotdeauna în slujba neamului.

Au vorbit cu această ocazie următorii: d. inv. dir. I. Radu despre „Boalele molipsitoare” și d. inv. dir. N. Sferdianu despre: „Muncă și economie”. Ambii conferențieri au fost ascultați cu viu interes.

La orele 7 p. m. d. președinte Gheorghe Bota a închis ședința mulțumind publicului, pentru că a luat parte în număr așa de mare, dându-i prețioase îndemnuri, precum și corpului didactic din localitate, inclusiv elevilor școalei pentru munca depusă.

În numele locuitorilor au răpus d-nii inv. dir. I. Radu — Clopotna, și d. părinte Gherghel, care a mulțumit d-lor învățători prezenți, pentru că în dorința de a contribui încontinuu la ridicarea poporului prin cultură s'au ostenit a veni pe un timp atât de defavorabil în mijlocul lui; rugându-i apoi să ia parte dacă au bunăvoință și la serbarea aranjată de tinerimea română din comuna Clopotna cu prilejul întrunirii cercului cultural învățătoresc, în casele d-lui Rudolf Falticica.

Dat fiind scopul serbării, după care vor mai urma și altele, cum ne-a declarat comitetul aranjator în frunte cu d. inv. dir. Vâlcea — Tăucinești (fondurile adunate se vor întrebuința la ridicarea unui monument în amintirea eroilor clopotiveni căzuți pentru dreptate și românism dealungul veacurilor), au luat parte locuitorii aproape toți intelectualii veniți să participe la ședințele cercului cultural.

După un program bine executat a urmat dans până în zori.

Emil I. Cioroianu

Informațiuni

— Specialiștii susțin că anul acesta producția de grâu va fi de 225 mii de vagoane. Evaluarea aceasta, firește e aproximativă.

Deci vom avea 125 mii de vagoane de grâu disponibile pentru export.

— Cu ocazia inaugurării palatului Casei Centrale a Asigurărilor Sociale. În ziua de Miercuri a. c., în prezența M. S. Regelui Carol II s'a inaugurat noul palat al Casei Centrale a Asigurărilor Sociale din București, situat în Bulevardul Carol Nr. 17. Cu acest prilej Suveranul a rostit un emoționant și înălțător discurs, între altele declarând categoric: „În problema muncii nu va putea exista un program real, de cât în ziua în care va exista cel mai perfect acord între interesele muncitorilor și interesele producătorilor”. Cuvinete regale, spuse cu adânc înțeles!

Adică pentru a se ajunge la această armonizare de interese ale acestor doi factori de producție, e absolut necesară o purificare a metodelor și mentalității marxiste ce s'a incuibat la Ministerul Muncii, care ar trebui să lucreze numai în cadrul unui program cu adevărat românesc de îndrumare a muncitorilor și de încurajare a patronilor.

Altfel totul este zădarnic!

— D. Joe Gherman, inspector general administrativ, a fost delegat ca inspector gen. ad. regional la inspectoratul Timișoara.

— Cursurile de vară ale „Asociației generale a învățătorilor” în anul acesta vor începe la 5 Iulie la Sibiu.

— Sărbătorirea trecerii în pensie a d. dr. I. Radu, ce urma să se țină cu ocazia încheierii anului școlar în 21 Iunie c., din motive neprevăzute s'a amânat pentru o dată ce se va anunța la timp.

— Din curiozitățile vremii! Într-o săptămână de zile am avut în țară, rând pe rând, vreme caldă și liniștită, noaptea brumă și îngheț, apoi ploi, ba chiar și zăpadă.

A fost un viscol puternic în Moldova, răsăritul Munteniei și în Dobrogea.

— Necrolog. Anunțăm cu părere de rău încetarea din viață a d-nei Veturia Grădina.

— Situația agricolă în țară. Semănăturile se prezintă destul de bine. Doar grâul de toamnă e atins de rugina brună și roșie, în unele părți ale țării. Dar această boală nu prezintă, până acum nici o gravitate. Cea periculoasă e rugina neagră, care însă n'a apărut la noi în țară, anul acesta. Cucuruzurile de asemeni se prezintă bine, mai ales la coaste. S'a întârziat puțin cu sapa, dar în 2—3 zile de vreme bună, agricultorii vor termina și cu aceste lucrări. Viile și pomii sunt în stare foarte bună. Grindina și apele nu le-au cauzat nici o stricăciune.

— Se vinde un prânzitor de palysandru în stare bună.

Informații la librăria, „Zarand” Brad.

— Domnii abonați, cari și-au schimbat locuința, sunt rugați a ne comunica noua adresă arătând comuna, județul și oficiul prin care au primit până în prezent gazeta; aceasta pentru a nu suferi întrerupere în primirea gazetei.

REDACTOR RESPONSABIL:

G. E. CAMBER

Tiparul Tipografiei „ZARAND” — Brad.